

ՄԱՐԻՆԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԱՐՇԱԿ ԱԼՊՈՅԱՃՅԱՆԻ ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՎԱԶԳԵՆ Ա-Ի ՀԵՏ

Նշանավոր պատմաբան Արշակ Ալպոյաճյանի երազանքն էր այցելել հայրենիք, այդ մասին նա 1958 թ. մարտին գրել էր իր նամակում՝ ուղղված Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ին: Եվ հենց նույն՝ 1958 թ. հոկտեմբերին Ա. Ալպոյաճյանն այցելեց Հայաստան, Հայոց Հայրապետի հրավերով: Ա. Ալպոյաճյանի ընդարձակ արխիվում պահպանվել է նրա նամակագրությունը Վազգեն Ա-ի հետ: Ստորև ներկայացնում ենք այդ նամակները՝ խմբագրական աննշան միջամտությամբ:

Վավերագիր N 1

Գահիրե 18 մարտի 1958

Ն. Ս. Օծուբին

S. S. Վազգեն Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց
Էջմիածին

Վեհափառ Տէր եւ Սրբազնասուրբ Հայրապետ.

Շնորհակալութեամբ ստացած եմ Ձեր Վեհափառութեան ուղեւորութեան նուիրում հաստորը, Ձեր ինքնագիր մակագրութեամբ եւ երախտագիտութեամբ կը պահեմ զայն իբր թանկագին, անփոխարինելի շնորհ մը Ձեր Ս. Օծութենէ:

Պարտաւոր էի վաղուց յայտնել իմ սրտագին շնորհակալութիւններս, սակայն այն յոյսով, որ պիտի կարենայի մասնակցիլ ուխտաւորներու խումբի մը, որ Էջմիածին պիտի գար Եգիպտոսէն, փափաքս անձամբ յայտնել իմ շնորհակալութիւններս Ձերդ Վեհափառութեան բարեացակամ ուշադրութեան համար, որ շնորհած էիք իմ համեստ աշխատանքս գնահատելով, սակայն դժբախտաբար այս անգամ ալ կարելի չեղաւ չմեռած Հայաստանը անգամը մը տեսնելու բուռն փափաքս իրագործել հակառակ անոր որ.

Ա. 1920-ին իբր քարտուղար Կ. Պոլսոյ պատրիարքարանի պատուիրակ եւ Ազգ. Ժողովի Ա. Ատենապետ Բրոֆ. Աբրահամ Տէր-Յակոբեանի.

Բ. 1932-ին կաթողիկոսական ընտրութեան իբր Եգիպտոսի աշխարհական պատուիրակ:

Գ. 1945-ին կաթողիկոսական ընտրութեան իբր Մարսիլիոյ պատուիրակ.

Դ. 1955-ին Հոգեւոր Գերագոյն Խորհուրդին հրաւերով Գեորգ Զ. Կաթողիկոսի

յուղարկատրություններ կայ գտնվելու հրաւեր ստացած եմ.

Ե. Նոյնպէս Ձեր Վեհափառութեան ընտրութեան եւ օժման ներկայ գտնուելու համար Հոգեւոր Գերագոյն Խորհուրդի կողմէ Մոսկուայէն վիզէն ստացուած էր, բայց անկարելի եղած էր եգիպտական կառավարութենէ անցագիր ստանալ:

Զ. Վերջապէս անցեալ 1957 տարւոյ սեպտեմբերի զբօսաշրջիկներու խումբով գալու յոյսեր ունեցայ, բայց հակառակ եգիպտական կառավարութեան բարեացակամութեան, զբօսաշրջիկներու շրջանին փակուած ըլլալը ծանուցուեցաւ:

Այսպէս վեց անգամ Հայաստանը տեսնելու բախտ ունենալու յոյսով խանդավառուած՝ մեծ սրտաբեկութիւնը ունեցած եմ, չյաջողելով: Հիմա նորէն անցեալ սեպտեմբերի պատմութիւնը վերակենդանացած է եւ 30-ի չափ ուխտաւորներու համար ջանքեր կը կատարին, ինչպէս ծանօթ է Ձեր Վեհափառութեան:

Միշտ պահելով մեռնելէ առաջ աչօք բացօք Հայաստանը անգամ մը տեսնելու ցանկութիւնս, թերահաւատութեամբ նորէն սկսած եմ սպասել կարգադրութեան մը եւ երջանիկ անակնկալի մը Ձեր Վեհափառութեան Ս. Աջը առնելու Մայր Աթոռի մէջ:

Բայց այնքան յուսախաբ եղած եմ անցեալին, որ չեմ խանդավառուած շատ, եւ միշտ յուսալից կսպասեմ: Թող ներուի ըսել, թէ ես շատ անբախտ եղած եմ Հայաստանի հետ յարաբերութիւններուս մէջ: Հակառակ իմ բոլոր ջանքերուս, չեմ կրցած շնորհք գտնել եւ այս տեսակէտով ալ միշտ դառն ցաւ մը ունեցած եմ: Յոյց տալու համար, թէ որքան իրաւացի է իմ այս յուսավիշտութիւնս, պիտի յիշեմ մի քանի պարագաներ:

Ա. Բոլոր հրատարակած գիրքերս դրկած եմ Հայաստան համալսարանին, եւ այլ հաստատութիւններու եւ անհատներու, ինչպէս նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, հոգեւոյս Տ. Գեորգ Զ.ին եւ ոեւէ զեկոյց, ընկալագիր եւ այլ չեմ ստացած:

Վերջին անգամ Ձեր Վեհափառութեան գահակալութենէն ետք տեղւոյս Ս[ովետական] դեսպանատան աւագ քարտուղարին (Պ. Վլատիմիր) բարեկամական միջնորդութեամբ մը, առանձին ծրարներով Ձեր Վեհափառութեան եւ **Էջմիածնի** խմբագրութեան, ինչպէս նաեւ չորս հաստատութիւններու (Համալսարան, Մատենադարան եւ այլն) վեց հատոր **Պատմութիւն հայ գաղթականութեան Բ.** հատոր յանձնած էի եւ հասած ըլլալուն վրայ ոչ մէկ լուր չէի ունեցած:

Վերջերս Հայաստան ծանօթի մը նամակ գրելով խնդրած էի, որ ստուգէ գէթ Ձեր Վեհափառութենէն եւ Էջմիածնի խմբագրութենէն, որ ստացուած են գիրքերը:

Պատասխան ստացայ, թէ իր ըրած հարցովորձերը ժխտական արդիւնքի մը հասած են եւ այս տեսակ ոեւէ գիրք չէ հասած հոդ:

Նոյնպէս ցաւ է ինծի ըսել, թէ բրօֆ. Աշոտ Աբրահամեան վերջին անգամ Անթիլիաս գտնուած ատեն Երեւանի Համալսարանին մատենադարանին համար իմ գիրքերս մէկ մէկ օրինակ ուզած էր Շահէ վրդ. Աճեմեանի միջոցաւ, որ Գահիրէ իր մէկ այցելութեան ատեն ինծի յանձնարարած էր այդ գիրքերը Անթիլիաս դրկել, անկէ դրկելու համար Երեւան՝ բրօֆ. Աշոտ Աբրահամեանի:

Գիրքերը դրկեցի Անթիլիաս եւ մինչեւ հիմա ոեւէ լուր չունիմ, թէ գիրքերը Երեւան հասած են, թէ ոչ:

Նոյնպէս տարիներ առաջ Կեսարիոյ Հայրենակցական միութեան կողմէ հարիւր (100) օրինակ **Պատմութիւն հայ Կեսարիոյ** գոյգ հատորները դրկուեցան Երեւան եւ

մինչև ցարդ երկու տողով այդ գիրքերը ստացուած ըլլալը չէ հաղորդուած:

Նոյնպէս 3-4 տարի առաջ դարձեալ դէսպանատան յանձնուած է իմ կողմէս (50) օրինակ **Պատմութիւն Եւրոկիոյ հայոց** հատորը եւ երբեք չեմ գիտեր թէ հասա՞ծ է թէ ոչ:

Նոյն գիրքէն (50) օրինակ եւս Եւրոկիոյ Կրթասիրաց Ընկերակցութիւնը տրամադրած է, բայց որովհետեւ առաջին առաքման համար լուր չունիմ, կը վախնամ երկրորդ առաքման համար, եւ երախտապարտ պիտի մնամ, եթէ ինծի ցոյց տրուի, թէ որու պէտք է դիմել այդ խնդիրը կարգադրելու համար:

Նոյնպէս ցաւով տեղեկացայ, որ բրօֆ. Առաքելեանի Ձեզի հետ հոս գտնուած ատեն իր առաջարկով **Էջմիածնի** համար Պրոսիայի Հայ գաղութին պատմութեան ձեռագիրէն գլուխ մը տրամադրել խոստացած էի եւ մեքենագրելով՝ նոյնպէս վերոյիշեալ միջոցաւ դրկած էի: Չեմ գիտեր, թէ արդեօ՞ք չէ հասա՞ծ, թէ հրատարակութեան յարմար չէ տեսնուած:

Եթէ չէ հասած՝ մեքենագրուած Բ. օրինակ մը պատրաստ ունիմ եւ կրնամ դրկել:

Աստիճիմ դրկածներուս բաժինն է: Ասկէ զատ, ինծի եղած զրկանքներու ցաւն ունիմ:

Ինչ որ խնդրած եմ Մշակոյթի կապի ընկերակցութենէն, բնաւ չեմ ստացած: Մինչ տեղեակ եմ, թէ նոյնիսկ առանց խնդրանքի սպասելու, այդ մարմինը արտասահման գիրքեր կը դրկէ երբեմն այնպիսի անհատներու, որոնք այդ գիրքերը գնահատելու վիճակին մէջ չեն կամ արժանի չեն:

Եւ աւելի տարօրինակ բան ալ պիտի ըսեմ:

Պ. Վահէ Վահեան, որ երկու անգամ բախտ ունեցաւ Հայաստան այցելելու, իր առաջին այցելութենէն վերջ, նամակով մը ինծի կ'իմացներ, թէ տիկին մը, որուն անունը չեմ յիշեր, Երեւանի չեմ գիտեր կրթական հաստատութեան մէջ կը պաշտօնավարէ եղեր իբր ուսուցչուհի, զրական դէմքի մը մասին կենսագրութիւններ կը խնդրէ:

Պատասխանեցի, թէ կեանքիս մէջ չըրած մէկ բանս պիտի ընեմ, շատ դժբախտաբար, միայն անոր համար, որ այդ Տիկինին պէս շատ մը ուսանողներ եւ գրողներ իրենց գործերուն համար նամակներով տեղեկութիւններ ուզած են եւ առանց վարանման այդ օգնութիւնը ընծայած եմ, բայց անոնք այդ տեղեկութիւնները առած են եւ բացի մէկէն, չեն յայտնած իրենց ստացած ըլլալը՝ տրուած տեղեկութիւնները եւ իրենց տպած գիրքերուն մէջ մէկ տողով իսկ չեն յիշած թէ ո՞վ հայթայթած է այդ տեղեկութիւնները եւ գիրքէն օրինակ մը դրկելու քաղաքավարական պարտականութիւնն ալ չեն կատարած:

Հետեւաբար, խնդրեցի Պ. Վահէ Վահեանէն, որ այս պարագան այդ Տիկինին հաղորդէ եւ ըսէ, թէ ես ալ մի քանի գիրքերու պէտք ունիմ, թող հաճի զանոնք դրկել տալ, որպէսզի ես ալ իր ըսածը ընեմ:

Պատասխան ստացայ դարձեալ Պ. Վահէ Վահեանէն, թէ Տիկինը իրեն հաղորդած է, թէ այդ գիրքերը արդէն իսկ դրկել տուած է:

Մեծ ուրախութեամբ սպասեցի...

Աւաղ տակաւին կը սպասեմ:

Պ. Վահէ Վահեան իր Բ. ճամբորդութեան ինքն զբաղած է իբր թէ եւ իրեն ըսուած է, թէ այդ գիրքերը դրկուած են, մինչդեռ բնաւ դրկուած չէին, որովհետեւ չեկան,

մինչ օրինակի համար **Էջմիածինը** կը ստանամ շատ կանոնաւորաբար եւ եթէ այդ գիրքերը դրկուած ըլլային, պիտի ստանայի անպատճառ:

Այնպէս որ ես ինքզինքս անբախտ կը համարեմ, որ ուրիշներու շնորհուածը ինծի կը զլացուի եւ մինչեւ հիմա արտաքին մշակոյթի ընկերակցութենէն պրակ մը իսկ չեմ ստացած:

Կ'երեւի իմ գործերս ոեւէ շահագրգռութեան եւ ուշադրութեան արժանի գործեր չեն եւ արհամարհանքի կը հանդիպին:

Ահա, Վեհափառ Տէր, իբր որդի Ձեր հայրախնամ Սրբազնութեան իմ սրտիս ցաւը ակամայ կը ներկայացնեմ դառնութեամբ եւ կը խնդրեմ, որ Ձեր այնքան բազմազգալ վիճակին մէջ գոնէ մի քանի վայրկեան զոհեք եւ հաճիք ըսել, թէ ի՞նչ ընելու եւ որուն դիմելու եմ այս ձախող կացութեան դարման մը տանելու համար, եւ ուր գրելու եմ Հայաստանի մէջ նամակի մը պատասխանը եւ խնդրանքի գոհացումը ստանալու համար:

Մատչելով ի համբոյր Հայրապետական Ս. Աջոյդ, որդիական խորին ակնածանօք

Գահիրէ 18 մարտ 1959

Յ. Գ. Տեղոյս Գալուստեան վարժարանի աւագ ուսուցիչ Պ. Քերովրէ Կոստանեան, որ թերեւս կը յիշէք ուխտագնացներու կարաւանին միանալու համար խնդրամատոյց եկած է: Խնդրեց ինէ, որ այս նամակիս մէջ յիշեմ այս պարագան, որպէսզի, ուրիշներու Հայաստան մուտքի արտօնութիւն առնելու համար, եթէ Ձեր Վեհափառութիւնը ցուցակ ներկայացնելէն ետք հեռագրուի իր անցագիր ստացած ըլլալը, իրեն համար բարեխօսութիւն ըլլայ, վասնզի ամէն կերպով արժանի է այս շնորհին, իբր հմուտ ուսուցիչ:

Նոյն

(Մաշտոցի անվ. Մատենադարան, Ա. Ալպոյաճյանի ֆոնդ, թղթ. N 50, վավ. N 66/3369 (այսուհետև կնշենք միայն թղթապանակի և վավերագրի համարները):

Վավերագիր N 2

Գահիրէ, 16 յուլիս 1958

Ն. Ս. Օծութին

S. S. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց եւ Ծայրագոյն Պատրիարք

Ս. Էջմիածին

Վեհափառ Տէր եւ Սրբազնաստուրբ Հայրապետ.

Յուլիս 5-ին եզիպտահայ ազգայիններ մեկնեցան Ս. Էջմիածին իբր ուխտաւորներ:

Ես չկրցայ ընկերանալ այդ խումբին զանազան պատճառներով, որոնց մէջ տեղ ունէր նաեւ ընտրուած ուղին, որ գրեթէ 80-ամեայ ծերութեան հասակիս համար չափազանց յոգնեցուցիչ պիտի ըլլար:

Նախապես ծրագրուած էր Թեհրանի ճամբով եւ օդանաւով գալ Հայաստան եւ ես ներկայացող առիթը չփախցնելու փափաքով պիտի ուզէի ընկերանալ այդ խումբին: Սակայն վերջին պահուն Օտեսայի ճամբան նախընտրեցին եւ ես ստիպուեցայ չընկերանալ, առողջութեանս վտանգող արկածախնդրութիւն ըրած չըլլալու համար:

Ուստի պարտականութիւն կը համարեմ այս պարագան հաղորդել Ձերդ Վեհափառութեան եւ կը խնդրեմ որ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի 10 ապրիլ թուականով նամակին համաձայն անփոփոխ պահուի Ձերդ Վեհափառութեան հրամանը եւ կաթողիկոսարանը հաճի ինծի համար **վիզա** ստանալ պատկան մարմիններէն, յառաջիկայ սեպտեմբերի համար:

Յուսալով, որ Ձերդ Վեհափառութեան օծեալ Ս. Աջը անձամբ համբուրելու երջանկութիւնը պիտի ունենամ, Էջմիածինի մէջ կը ներկայացնեմ որդիական ակնածանօք իմ երախտագիտութիւնս Ձեր բարեացակամութեան համար, որմէ կը յուսամ օգտուիլ այս անգամ եւ վերջապէս տեսնել մեր ծաղկուն Հայրենիքը:

Մատչելով Հայրապետական Ս. Աջոյդ, մնամ խոնարհ որդի

Ա. Ա.

(թղթ. N 50, վալ. 66/3373)

Վավերագիր N3

10 մարտ 1959

Ս. Էջմիածին

Մեծայարգ Աարշակ Ալպոյաճեան

Գահիրէ

Ամենայն Հայոց Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի զանգակները այսօր յաղթական կը հնչեն, աւետելով մեծ աւետիսը Քրիստոսի Հրաշափառ Յարութեան, զի՝

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց, մահուամբ զմահ կոխեաց եւ յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգեւեաց»:

Սուրբ սրտով եւ ամենաբարի մաղթանքներով կը շնորհաւորենք Ձեր Ս. Զատիկը եւ կը բերենք Մեր հայրապետական օրհնութիւնը Ձեզ եւ Ձեր ընտանիքին, Ձեր տունին եւ Ձեր կեանքին:

Թող Տէրը Ձեզ եւ Ձեր բոլոր սիրելիները պահէ պահպանէ քաջառողջ ու երջանիկ, խաղաղ եւ արեւոտ օրերով անհատնում, Ձեր առաքինի ու շինարար գործոց լիակատար յաջողութեամբ:

Շնորհք եւ սէր եւ խաղաղութիւն յարուցեալ Փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ Ձեզ այժմ եւ միշտ. ամէն:

Վազգէն Ա.

Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

(թղթ. N 50, վալ. 66/3396)

Վավերագիր N 4

Ն. Ս. Օծութիւն

S. S. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց եւ Ծայրագոյն Պատրիարք

Էջմիածին

Վեհափառ Տէր,

Երախտապարտ զգացումներով եւ մեծ յուզումով կուգամ իմ ջերմ շնորհակալութիւններս յայտնել Սրբազնագոյն պատուական Հայրապետիդ եւ Վեհափառ Կաթողիկոսիդ այն մեծ շնորհին համար, որ ըրած էր իր 17 յունիս թուականով հեռագիրով, ութսունամեակիս առթիւ, պատուելով զիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ պատուանշանով, ինչ որ կը նկատեմ Ձերդ Վեհափառութեան բարեացակամութեան առհաստէն:

Երբեք յաւակնութիւնը չունիմ, թէ մեծ ծառայութիւն մը մատուցած եմ Հայ մշակոյթին, այլ միայն տկար ուժերովս ջանացած եմ ընել ինչ որ կրցած եմ:

Դուք, Վեհափառ Տէր, չափազանց ներողամտութեամբ եւ բարեացակամութեամբ Ձեր բարձր գնահատութեան արժանացուցած էք իմ համեստ վաստակս, որուն մղիչ ազդակը եղած են իմ դպրոցներս եւ ուսուցիչներս, որոնք զիս հրահանգեցին եւ դաստիարակեցին: Անոնց կը պարտիմ ինչ որ կրցած եմ ընել եւ ատիկա շատ բան մը չեմ նկատեր:

Անոնց յիշատակին առջեւ կը խոնարհիմ եւ Սրբազնագոյն Հայրապետիդ կը խնդրեմ թախանձագին, որ օրհնէք անոնց յիշատակը:

Եւ Ձեր Վեհափառութեան շնորհը կ'ընդունիմ իբր քաջալերութիւն եւ խրախոյս եւ կ'ուխտեմ, որ որքան ատեն որ տակաւին ինձի կեանք պարգեւուի Աստուծմէ, բնաւ չդադրիլ աշխատելէ իմ բոլոր միջոցներովս եւ ընել իմ կարելիս, Հայոց Առաքելաշնորհ Հովուապետին եւ միանգամայն Հայ միտքի մշակին քաջալերութեամբը զօրացած:

Իմ ջանքս պիտի ըլլայ Հայ մշակոյթի պատկառելի անդաստանին մէջ փոքր ածու մը ունենալ:

Ես տրուպս եւ յետինն անոնց, որոնք ծառայած են անցեալին եւ կը ծառային ներկայիս հայ մշակոյթին, ինքզինքս հեռու կը նկատեի այսպիսի պատիւի մը արժանանալու փառքէն, որուն Ձեր Վեհափառութիւնը բարեացակամութեամբ արժանի նկատած էի ես, որ իրական քանքարներով բեռնաւոր չեմ, այլ միմիայն ապարդիւն տարիներու երկար շարքով մը:

Դժբախդաբար այս շատ պարզ պարտականութիւնս չկրցայ կատարել իր ժամանակին, տկարութեան մը հետեւանքով, որ զիս արգիլեց ժամանակ մը մտաւոր աշխատանք կատարելէ, պարտաւորելով զիս բռնադատեալ հանգիստի մը բժշկական խորհուրդով:

Հիմա, որ կազդուրուած եմ, կը փութամ այս յապաղած պարտականութիւնս կատարել, Ձեր Վեհափառութեան ներողամտութեան ապաւինելով:

Կը մաղթեմ խոնարհաբար իմաստուն եւ ժրաջան Հովուապետիդ եւ պատուական Հայրապետիդ առողջութիւն, արեւշատութիւն եւ յաջողութիւն, իր բոլոր ծրագիրները ի գլուխ հանելու համար ի փառս Հայոց ազգին եւ Եկեղեցիին:

Որդիական խորին ակնածանօք մատչելով ի համաբոյր Ս. Աջոյդ կը ներկայացնեմ կրկին իմ սրտագին շնորհակալութիւններս եւ երախտագիտութիւնս:

Խոնարհ որդի

Աղեքսանդրիա, հոկտ. 1959

(թղթ. N 50, վավ. 66/3416)

Վավերագիր N5

Ս. Էջմիածին
14 դեկտեմբերի 1959

Մեծայարգ
Տիար Արշակ Ալպոյաճեան
Գահիրէ.

Մեր աղօթքի տուն, Սրբութիւն Սրբոց լոյս Էջմիածնէն Ձեզ սիրոյ ողջոյն և հայրական օրհնութիւն, Փրկչի Սուրբ Ծննդեան և Աստուածայայտնութեան մեծ աւետիսով:

Օրհնութիւն Ձեզ և Ձեր օճախին, Ձեր ընտանիքին, Ձեր բոլոր հարազատներուն:

Թող բարին Աստուած զՁեզ ամէնդ պահէ պահպանէ անփորձ, անվրդով, երկար օրերով, բարի օրերով, արևով լեցուն և խաղաղութեամբ:

Քրիստոս ծնաւ և յայտնեցաւ:

Շնորհաւոր Նոր Տարի:

Օրհնութեամբ և հայրական սիրով՝

Վազգէն Ա.

Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

(թղթ. N 50, վավ. 66/3425)

Վավերագիր N 6

Ս. Էջմիածին
ապրիլ 1960

Մեծայարգ
Տիար Արշակ Ալպոյաճեան
Գահիրէ.

Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց:

Մեր Տիրոջ հրաշալի Յարութեան աւետիսով Ձեզ կը բերենք ողջոյն և օրհնութիւն քրիստոսատես Հայոց աշխարհէն և սրբազնասուրբ Իջման Սեղանէն, Մեր սրտաբուխ բարեմաղթութիւններով հանդերձ, վասն Ձեր և Ձեր սիրասուն զաւակաց քաջառողջ արևշատութեան և երջանկութեան:

Այս Սուրբ Զատիկի օրով թող վերստին շողայ փրկչական լոյսը Ձեր յուսաբերեալ հոգիներէն ներս: Ի լուսաւորումն Ձեր կեանքի ճանապարհին, որպէսզի լոյսի պէս մաքուր և լոյսի պէս բարի ըլլան Ձեր ձեռաց գործերը, ի շինութիւն Ձեր հոգևոր կեանքին, յուրախութիւն մեր Ս. Եկեղեցիին և յանսասանութիւն ամենայն հայոց Սուրբ Էջմիածնի:

Մէր և խաղաղութիւն յարուցեալ Փրկչին եղիցին ընդ Ձեզ այժմ և յաւիտեան:

Վազգեն Ա.

Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

(թղթ. N 50, վավ. 66/3436)

Վավերագիր N 7

ՄԵԾԱՅԱՐԳ ԱՐՇԱԿ ԱԼՊՕՅԱՃԵԱՆ

Գահիրէ

«ՓԱ՛ՌՔ Ի ԲԱՐՁՈՒՆՍ ԱՍՏՈՒԾՈՅ, ՅԵՐԿԻՐ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ, Ի ՄԱՐԴԻԿ ՀԱՃՈՒԹԻՒՆ»:

Փրկչի սուրբ ծնունդով՝ մեզ աւետուած այս պատգամը վերստին կը յուզէ մեր սրտերը և կը լեցնէ մեր հոգիները՝ նոր յոյսերով, նոր իղձերով ջերմ ու բարի:

Մեծ խորհուրդի այս սուրբ պահուն, Միածնաւջ լոյս Տաճարէն Ձեզ կը յղենք ջերմ ողջոյններ և հայրական օրհնութիւններ Մեր սրտաբուխ մաղթանքներով, որ Դուք ապրիք խաղաղ, անփորձ ու քաջառողջ, Ձեր հարազատ ընտանեկան երդիկի տակ, միշտ երջանիկ:

Մեր օրհնութիւնը, նոյն մաղթանքներով, նոյնքան ջերմագին, նաև Ձեր տիկնոջը ազնուամեծար և ամէն անոնց, որ սիրելի են Ձեզ: Անոնք բոլորը՝ թող ապրին, աճին ու ծաղկին, մեր Սուրբ Եկեղեցոյ հովանիին տակ՝ ի փառս Հայ ազգին:

Շնորհատուր Նոր տարի և Սուրբ ծնունդ:

1 յունւար 1961

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին

Վազգեն Ա

Ծայրագոյն Պատրիարք և Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

(թղթ. N 50, վավ. 66/3371)

Վավերագիր N 8

Ս. Էջմիածին

15 մարտի 1961

Մեծայարգ

Տիար Արշակ Ալպոյաճեան

Գահիրէ.

Ազնիւ Տիար.

Սուրբ Յարութեան լոյսը վերստին կը շողայ աշխարհի հորիզոններուն վրայ և մեր սրտերէն ներս:

«ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱԻ Ի ՄԵՌԵԼՈՅ, ՄԱՀՈՒԱՄԲ ԶՄԱՀ ԿՈՒԵԱՅ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՄԲՆ ԻՐՈՂՎ ՄԵՁ ԶԿԵԱՆՍ ՊԱՐԳԵԻԵԱՅ»:

Մեր հոգիները նորէն կը լեցունին քաղցր ուրախութիւններով: Զի կը հաւատանք մենք, թէ դատարկ է գերեզմանը խաչեալ Քրիստոսին և ազատ է յոյսին ճանապարհ-

հը դեպի յաւիտենական կեանք:

Արդ, տօնական այս օրերուն, Ձեր հարազատներուն հետ միատեղ ցնծացէք և ուրախ եղէք, հոգիով եռացէք և օրհնեցէք զԱստուած: Եւ մանաւանդ փրկութեան մեծ յոյսով և յարուցեալ Փրկչին շնորհներով, վերանորոգեցէք Ձեր մէջ հին մարդը և մօտեցէք Իր լոյսին, դառնալու համար «լուսոյ որդիներ» խորհուրդով, բանիւ և գործով: Թող Ձեր սրտերը ջերմանան աւետարանական սիրոյ և խաղաղութեան շունչով և Ձեր ձեռաց բոլոր գործերն ըլլան բարի, շինարար:

Թող Աստուծոյ օրհնութիւնը միշտ հովանի ըլլայ Ձեր և Ձեր բոլոր սիրելիներուն վրայ, ամէն տեսակ փորձութիւններ հեռու մնան Ձեզմէ և Ձեր արդար իղձերը և աշխատանքները յաջողութեամբ պսակուին:

Կը շնորհաւորենք Ձեր Սուրբ Զատիկը և կ'աղօթենք Էջմիածնի Սուրբ Սեդանի առաջ Ձեր կեանքին և երջանկութեան համար:

ՇՆՈՐՀՔ ԵՒ ՍԷՐ ՅԱՐՈՒՅԵԱԼ ՈՐԴԻՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՂԻՑԻՆ ԸՆԴ ՁԵԶ ԱՅԺՄ ԵՒ ՄԻՇՏ: ԱՄԷՆ:

Վազգէն Ա.

Ծայրագոյն Պատրիարք և Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

(թղթ. N 50, վավ. 66/3481)

Վավերագիր N 9

Գահիրէ, 15 ապրիլ 1962

Ն. Ս. Օծութիւն

S. S. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Ս. Էջմիածին

Վեհափառ Տէր եւ Սրբազնասուրբ Հայրապետ.

Ստացած եմ Ձեր Ս. Օծութեան 7 ապրիլի հեռագիրը եւ շնորհապարտ կը զգամ անձս այս մեծ շնորհին համար, զոր բարեհաճած էիք ընել, հրաւիրելով զիս՝ որ Հայաստան ներկայ գտնուիմ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի 1600-ամեակի հանդիսութեանց:

Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի եւ Բարեկամութեան ընկերութենէն ալ՝ նոյն առթիւ հրաւեր մը ստացած եմ, որով կը հաղորդուէր, թէ նոյն կազմակերպութեան կողմէ անցեալ տարի Խ. Հայաստանի քառասնամեակի հանդիսութեանց ներկայ գտնուելու հրաւերին առիթով ստացած իմ եւ աղջկանս *Վիզէն* ի զօրու է եւ կարելի է զայն ստանալ միշտ՝ Գահիրէի Խորհրդային Միութեան Դեսպանատունէն:

Հիմա Ձեր Վեհափառութեան այս նոր հրաւերին համար իմ սրտագին շնորհակալութիւնս յայտնելով, ինչպէս հեռագրով ալ պատասխանած էի ցաւով կը յայտնեմ նաեւ Ձեր Վեհափառութեան թէ, Ա) հոգիս յօժար է, բայց մարմինս տկար. եւ Բ) շատ տարակուսելի է, որ եգիպտական կառավարութիւնը իբրեւ սոսկականի մը, արտօնէ ինծի եւ աղջկանս, որուն ինծի ընկերանալը անհրաժեշտ է, այս ճամբորդութիւնը կատարել:

Հետեւաբար ակամայ ստիպուած եմ, հակառակ բուռն փափաքիս, համակերպիլ

պայմաններուն եւ մայիսին Հայաստան գտնուելու գաղափարէն հրաժարիլ:

Այս առթիւ հարկ կը դատեմ Ձեր Ս. Օծութեան հաղորդել, թէ Գեր. Ս. Մամբրէ Արքեպս., որ այս միջոցիս հովուական այցելութեամբ կը գտնուի Հապէշիստան եւ Սուտան, մօտաւորապէս երկու շաբաթ առաջ անձնական նամակով մը կը գրէր ինծի, որ Ձեր Վեհափառութենէն ստացած է Հոկտեմբերի սկիզբը Էջմիածին գտնուելու հրաւեր մը, մասնակցելու համար միւռոնի օրհնութեան հանդիսութեանց, ինչպէս նաեւ մաս կազմելու Համազգային Եկեղեցական ժողովին, որ գումարել որոշուած է Ս. Աթոռոյդ մէջ: Մամբրէ Ս. կը յանձնարարէր ինծի պատրաստ գտնուիլ իրեն ընկերանալու այս ճամբորդութեան ատեն:

Ն. Գերապատութեան յանձնարարութեան ալ ի պատասխան գրեցի ինչ որ այսօր Ձեր Վեհափառութեան կը գրեմ, սակայն վերջնական որոշումը տալու համար յայտնեցի, որ հարկ է իր հովուական այցելութենէն դարձին խորհրդակցութիւն մը ընել եւ յետոյ տալ վերջնական որոշում:

Եթէ որոշեմ Հայաստան գալ Ն. Գերապատութեան հետ, այն ատեն կը յուսամ թէ Առաջնորդարանին կողմէ եղած խնդրանքին գոհացում կուտայ եգիպտական կառավարութիւնը եւ իմ ծերութեանս համար իբրեւ խնամատար՝ աղջկանս ինծի ընկերանալը կարտօնէ, ինչ որ մեծապէս կը դիւրացնէ իմ ճամբորդութիւնս:

Ամէն պարագայի՝ Ձեր հրաւերը զիս մեծապէս շնորհապարտ կը թողու եւ միշտ երախտապարտ եմ Ձեր Վեհափառութեան, որուն Հայրական Ս. Աջոյն ի համբոյր մատչելով

Մնամ ամենախոնարհ որդի՝

Ա. ԱԼՊՈՅԱՃԵԱՆ

(թղթ. N 50, վավ. 66/3562)